

VADSTENA
KOMMUN

Finansdepartementet
Remissvar diariernr Fi2025/01806
Konkurrensverkets rapport 2025:4

2026-01-19

FÖRSLAG FÖR ATT UNDERLÄTTA HANTERINGEN AV ONORMALT LÅGA ANBUD SOM INTE ÄR SERIÖST MENADE

Remissvar från Vadstena kommun i samråd med kommunerna i inköpssamverkan

(Inköpssamverkan: Boxholm, Mjölby, Motala, Vadstena, Ydre och Ödeshög)

Hjälpregel - gräns för när UM alltid ska begära en förklaring avseende priset

16 kap 7§

Om priset eller kostnaden för ett anbud är mer än 30 procent lägre än det genomsnittliga priset eller den genomsnittliga kostnaden för samtliga anbud i upphandlingen ska den upphandlande myndigheten begära att leverantören lämnar en förklaring enligt första stycket.

I begäran ska den upphandlande myndigheten precisera vilka delar av anbudet som den anser medför att anbudet förefaller vara onormalt lågt.

Det finns upphandlingsföremål där 30% inte är relevant. Dessutom kan 29% kan vara en stor skillnad i pris. Regeln ska läsas som att det ges möjlighet att inleda ett kontradiktoriskt förfarande även om 30% regeln inte är tillämplig, vilket i rapporten anges som att anbud kan förefalla onormalt låga och behöva utredas även om de inte träffas av hjälpregeln.

Ger möjlighet att manipulera priset via koordinerade anbud i syfte att sänka anbudens genomsnittliga pris.

Liksom upphandlingsmyndigheten så anser vi att hjälpregeln inte är en lösning av det stora problemet kopplat till onormalt låga anbud.

Vadstena kommun

Postadress 592 80 Vadstena | Besöksadress Klosterledsgatan 35
Tel 010-234 70 00 | E-post vadstena.kommun@vadstena.se
www.vadstena.se

VADSTENA
KOMMUN

Finns risk att onormalt höga priser höjer medelvärde och att ett iofs onormalt lågt pris ryms inom de 30 procenten. Beräkningen av medelvärdet bör kunna ske med exkludering av onormalt höga anbud. Möjligtvis med stöd i att identifiering av ett onormalt lågt anbud ska ske med beaktande av samtliga relevanta faktorer och ett onormalt högt anbud är inte relevant.

EU-domstolen har slagit fast att frågan om ett anbud är onormalt lågt ska bedömas i förhållande till alla relevanta faktorer som hänför sig till den aktuella prestationen och mot bakgrund av samtliga kännetecken för föremålet för upphandlingen. Veridos, C-669/20, EU:C:2022:684, punkterna 35–36.

Det framgår också att en jämförelse med de övriga konkurrerande anbuden inte får vara det enda kriteriet vid bedömningen av om anbudet är onormalt lågt.

7 a §

Den upphandlande myndigheten ska bedöma de förklaringar som lämnats av leverantören. Vid bedömningen av om en förklaring är tillfredsställande ska särskild hänsyn tas till om leverantören har visat att anbudet är trovärdigt och seriöst menat.

Leverantörens förklaring kan avse

- 1. om leverantören kan utnyttja särskilt kostnadseffektiva metoder för att fullgöra kontraktet*
- 2. om leverantören kan utnyttja tekniska lösningar eller ovanligt gynnsamma förhållanden för att fullgöra kontraktet,*
- 3. egenarten hos de varor, tjänster eller byggtreprenader som föreslås av leverantören, 4. hur leverantören avser att fullgöra kontraktet med avseende på tillämpliga miljö-, social- eller arbetsrättsliga skyldigheter*
- 5. om leverantören kan få statligt stöd*
- 6. skyldigheterna som avses i 17 kap. 6 eller 7 §.*

7 b §

Den upphandlande myndigheten ska förkasta anbudet om leverantören inte lämnat en tillfredsställande förklaring av hur kontraktet kan fullgöras trots det låga priset eller kostnaden.

Den upphandlande myndigheten ska också förkasta en leverantörs anbud om den finner att det onormalt låga priset beror på att anbudet inte stämmer överens med tillämpliga miljö-, social- eller arbetsrättsliga skyldigheter.

Den upphandlande myndigheten ska, innan den beslutar att förkasta ett anbud, ge leverantören tillfälle att inom en skälig tidsfrist yttra sig över de omständigheter som enligt den upphandlande myndigheten kan utgöra skäl för forkastande.

Av rättspraxis framgår att uppräknningen inte är uttömmande, men inte heller rent indikativ, och att den således inte ger den upphandlande organisationen frihet att fastställa vilka omständigheter som är relevanta och ska beaktas innan ett anbud som framstår som onormalt lågt forkastas.

VADSTENA
KOMMUN

Av rättspraxis kan utläsas att möjliga anledningar till ett lågt anbud kan vara att leverantören kan dra nytta av betydande skalfördelar eller att leverantören kan önska att pressa sina vinstmarginaler för att kunna ta sig in på den aktuella marknaden på ett effektivare sätt.

Av förarbetena till LOU och LUF framgår att det ligger i det allmänna språkbruket att vad som kan konstateras vara onormalt lågt inte motsvarar vad som kan sägas vara allmänt vedertagna affärsmässiga hänsyn.

Högsta förvaltningsdomstolen har i ett annat avgörande slagit fast att det är förenligt med upphandlingslagstiftningen att ställa upp ett obligatoriskt krav som förbjuder negativa delpriser.

Förtydligande av kontradiktoriska förfarandet

Förslaget att leverantören ska ges tillfälle att yttra sig över de omständigheter som ligger till grund för förkastandet ger ingen bra magkänsla. Det låter som att leverantören då kan använda de av myndigheten framförda omständigheterna för att inkomma med en förklaring som gör det omöjligt utifrån de skäl som redovisats förkasta anbudet pga ett onormalt lågt pris.

Det kontradiktoriska förfarandet ska säkerställa en möjlighet för leverantören att förklara sitt misstänkt låga pris utifrån de ställningstaganden och lösningar som står denne till buds. Avsikten kan inte vara att leverantören först skriver ner någon snabbt formulerad förklaring. För att sedan när myndigheten lägger fram sina skäl till förkastande så ges leverantören chansen att formulera ett yttrande som konstrueras efter omständigheter som myndigheten ser som brister.

Stoppregel för förklaring

Endast den förklaring av ett onormalt lågt anbud som leverantören har lämnat inom det kontradiktoriska förfarandet beaktas vid en överprövning, om det inte finns särskilda skäl.

En sådan förändring är logisk och det har framstått som minst sagt märkligt att nya omständigheter har fått lyftas fram efter det kontradiktoriska förfarandet.

Kontrakt eller ramavtal

I den praktiska tillämpningen, upphandlingar, så har det betydelse om upphandlingen ska utmynna i ett kontrakt eller ett ramavtal.

Ett av de vanligast förekommande problemen vid upphandlingar av ramavtal är att ett anbud innehåller enstaka priser som är ”dumpade” i syfte att sänka anbudets totalsumma. Vi delar rapportens bedömning att det inte per automatik är fråga om ett oseriöst menat anbud endast på grunden att strategisk prissättning har använts.

Konstruktionen av utvärderingsmodellen ska leda till att det kan identifieras vilket anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga.

Avtalsuppföljning och dess prevention

I rapporten framgår:

”Det kan till exempel finnas fall där utvärderingsmodellen och avtalsvillkoren möjliggör ett strategiskt anbud, utan att det för den delen finns risk för att leverantören inte fullgör kontraktet i enlighet med villkoren. ”

Utan tvekan är det så men den stora risken om upphandlingen avser ett ramavtal är att priserna som lämnades som en del av det ”strategiska anbudet” inte kommer att aktualiseras i avtalet.

Antingen så sker rena felfaktureringar dvs det strategiska priset ersätts med ett annat på fakturor eller så avser inte leverantören att leverera de positioner som har prissatts strategiskt.

I det senare fallet så finns det en mängd anledningar till att priset på den strategiskt prissatta varan eller tjänsten inte kommer att realiseras.

- Varan utgår ur sortimentet.
- Leverantören säljer in en annan vara/tjänst.
- Varan/tjänsten modifieras för att inte kunna identifieras som den strategiskt prissatta.

Alla dessa varianter där upphandlande myndigheter inte får köpa den strategiskt prissatta varan/tjänsten kan undvikas genom en aktiv avtalsuppföljning.

Resultatet av att marknaden ”lär sig” att ifrågavarande myndighet är bra på att följa upp sina avtal blir att anbudslämnare lär sig att det inte är lönt att lämna onormalt låga priser. Denna preventiva effekt ser vi som det skarpaste vapnet mot lämnandet av onormalt låga anbudspriser.

Tillfredsställande förklaring

Leverantören ska lämna en tillfredsställande förklaring som visar att anbudet är seriöst menat och att leverans kan ske enligt villkoren.

Det som behöver förenklas för upphandlande myndigheter är bedömningen av dessa förklaringar.

För en upphandlande myndighet så är denna del det absolut svåraste vad avser regelverket kring onormalt låga anbudspriser.

Det upplevs som en stor brist att vägledning för upphandlande myndigheter om denna bedömning saknas. Som situationen är nu så lämnas all vägledning som kan fås i den praxis som finns eller kommer att finnas. Nuvarande praxis är dessutom inte särskilt upplysande.

VADSTENA
KOMMUN

Vi ser fram mot att upphandlingsmyndigheten ska ges uppdrag att ta fram ett ändamålsenligt stöd till upphandlande organisationer kring den praktiska tillämpningen av bestämmelserna om onormalt låga anbud.

Peter Karlsson

Kommunstyrelsens ordförande